

Сбогуване с „Гоце” или какво още да очакваме през 2012 г.

Написано от Христо Христов
Вторник, 03 Януари 2012 09:21

Без съмнение и през 2012 г. осветяването на най-продължителното влияние на комунистическата система върху демократичните процеси – досиета на репресивния апарат на БКП ще продължи да бъде важна част от процеса на преосмисляне на близкото минало.

През тази година се очертават четири основни събития, свързани с отварянето на архивите на бившата Държавна сигурност.

Сбогуване с „Гоце”

Първото от тях е изтичането на мандата на Георги Първанов на президентския пост. Разкритият през 2007 г. секретен сътрудник на Първо главно управление на ДС „Гоце” напуска „Дондуков” 2 след 10 години начело на България. На 22 януари 2012 г. той ще сдаде властта на своя приемник Росен Плевнелиев.

По този начин президенството престава да бъде институция, която е пряко обвързана с реставрирането на кадри и агенти във властта. Зад Първанов стоят десетки назначения в президентската администрация на хора, свързани с ДС, на близо 100 посланици с досиета, на утвърждаването на офицери от репресивния апарат на компартията на ключови ръководни постове в съвременните специални служби. [...](#)

Сбогуване с „Гоце” или какво още да очакваме през 2012 г.

Написано от Христо Христов
Вторник, 03 Януари 2012 09:21

„Гоце” ще остане в историята като агентът на ДС, достигнал най-влиятелен пост в държавата след промените на 10 ноември 1989 г.

Без посланици – агенти

Второто събитие е пряко свързано със смяната на държавния глава – отзоваването на над 35 действащи посланици, разкрити през декември 2010 г. като сътрудници на ДС или на разузнавателните органи на БНА. Решаването на този въпрос се отложи повече от година поради съпротивата на Първанов – „Гоце” да подпише укази за отзоваването им, както прие правителството на Бойко Борисов и Народното събрание (без БСП),.

Изборът на нов президент в лицето на Росен Плевнелиев сложи точка в проточилата се сага. Още в изборната нощ новоизбраният държавен глава декларира твърдото намерение да прекрати практиката агенти на комунистическите служби да представляват съвременна България пред света.

Отварянето на нова страница в българската дипломация, чието лице да не е обвързано с бившата Държавна сигурност, стана възможно едва след осветяването на досиетата на посланиците и консулите. Архивите разкриха, че повече от 50 процента от официалните представители на България през години на прехода са били агенти.

Новата политика на правителството има голямо значение не само във външнополитически аспект с връщане на доверието на западните съюзници, но и във вътрешнополитически план – Министерството на външните работи става една от институциите, в които принадлежността към ДС няма да е атестат, както досега за висши дипломатически постове.

Избор на нова комисия

Третото важно събитие през тази година ще бъде избор на състав на комисията по досиетата. Петгодишният мандат на настоящата комисия изтича през април 2012 г., като законът позволява всеки един от 9-те ѝ членове да бъде избран още веднъж. До този момент управляващите не са обсъждали предстоящия избор, но вероятно в следващите три месеца този въпрос ще влезе в дневния ред на парламента.

Прави впечатление, че ГЕРБ е единствената партия от всички управлявали от началото на промените досега, която не се е изкушила да използва досиетата, да променя законодателството или да сменя или закрива комисия. Напротив, след идването на ГРЕБ на власт през 2009 г. комисията, избрана по време на предходното мнозинство и с гласовете на част от опозицията в 40-то Народно събрание, беше оставена да работи без намеса в дейността ѝ.

В лицето на ръководството на МВР тя намери реален партньор и двете институции осъществиха отлаганото с години прехвърляне на най-големия архивен фонд – този на Държавна сигурност от вътрешното министерство в комисията, която осигурява обществен достъп до него.

На фона на предишните неуспешни опити за отваряне на досиетата, комисията „Костадинов” навакса от изгубеното време и с дейността си утвърди процесът по отварянето на архивите на ДС в две основни насоки. Първата е осветяването на публичните и обществени фигури. За пет години бяха обявени над 6000 агенти във властта и в различни публични сфери. И втората е отварянето на архивите за научно-изследователска дейност. Днес всеки гражданин, журналист или изследовател може свободно да получи достъп до архивите на ДС.

Комисията изгради и Специализирания архив за документите на ДС, където обединява материалите на ДС, пръснати до момента по различни държавни институции и служби. А в международен план тя се утвърди като пълноправен и активен участник в европейската мрежа на институциите, натоварени с архивното наследство на комунистическите тоталитарни служби.

Агентите в църквата, ВУЗ и сред кредитните милионери

По всяка вероятност финалната дейност на комисията „Костадинов” ще бъде свързана с обявяването на агентите поне в някоя от три много чувствителни области от обществения живот. Става въпрос за проверките за принадлежност към ДС, които комисията вече извършва, сред различните вероизповедания, кредитните милионери и висшите учебни заведения.

Опитите на част от висшите духовници в Българската православна църква да бъде осуетена проверката им и породеното напрежение от предстоящите резултати говори, че разкриването на агентите сред висшия църковен клир ще поднови обществения дебат за зависимостите от Държавна сигурност и влиянието на нейните агенти в страната след промените.

От не по-малко значение е обществото да научи кои преподаватели във висшите учебни заведения са били обвързани с репресивния апарат на БКП. Това има пряко значение и за по-младите поколения. Резултатите от проверката на Висшата атестационна комисия през миналата година показва колко високо в образованието е проникването на ДС. Положението с агентите във ВУЗ едва ли ще е по-различно. Тяхното досегашно мълчаливо присъствие без съмнение ще повдигне въпроса за огромните морални поражения, които носителите на скритите зависимости от ДС водят след себе си.